

Akademie výtvarných umění v Praze
U Akademie 4, 170 22 Praha 7
Atelier malby I/ škola Jiřího Sopka

**JE ZVLÁŠTNÍ OKAMŽIK, KDY VĚC, KTERÁ AŽ DOTUD MĚLA OBRYSA A
TVAR, ZTRATÍ SVÉ PEVNÉ SKUPENSTVÍ**

Obhajoba diplomové práce

Autor: Lenka Rochovanská
Vedoucí: prof. Jiří Sopko

Můžeme brát věci a lidi jako něco - cokoli, co se přetáčí - má k sobě vztahy a ovlivňuje se to navzájem a to ne nutně očividnou aktivitou. Pohled na existenci odrážející se věcmi, lidmi, světlem, úhlem pohledu.

Věcnost spočívá v osamocení předmětu, osamocení od subjektu. Je to objektivisace věci samé pro sebe. Při tvoření věci bez zásahu vědomí sebe, neklademe důraz na vytvářecí principy, neboť nejsou vůbec uzpůsobeny samostatně vystupovat: nevíme, jak je existence plastiky podaná. Prostor při tom je jen věcný. Je ho jen tolik, kolik ještě je třeba k osamostatnění věci. Jen kolem dokola věci samé.

Emil Filla se pokouší krajináře vyložit jako sochaře, kterému plastika vyrostla pod rukama. Nevznikla hlouběním ani odebráním materiálu, ale cituji „vyboulila se ze svého nitra expanzivně navenek, do plastiky byl vsunut a zapuštěn k ní přináležející prostor, který je k plastice bytosně vlastní. Je projádřen zas jen jako prostor zvěcněný. Tyto vyjádření věcnosti ve svém semknutí mají něco morbidního, vážného a sebeuchovatelského - momenty, které vyznívají v záležitosti a v úsilí zvěčnit nějak soudržnost života.” Dále Filla ukazuje na příkladu černošských soch neexistenci prostoru mimo plastiku, že jsou vždy vyčleněny z okolního dění. Že nevykazují žádné znaky rytmisace a „jsou samy v sobě uzavřeny, obtočeny samy kolem sebe.”¹

Když jsem začínala pracovat, fascinoval mě moment bílých ploch ať už papíru, stěny či plátna, kde bílá je ve skutečnosti změt světél, které jsou ohromně zářivé a měňavé. A to byl asi první krok k tomu, aby se obrazy stávaly střídými a aby byl vnímatelnější samotný povrch ploch, na nichž se světlo pohybuje a definuje vše, co vidíme.

Co mě vede k výjevům se sklem, zrcadlem a odrazy, je prostor, který tam není obsažen, zrcadlo je dobrým příkladem - leží na stole a nevidíš nic, jen stůl a úlomek zrcadla a je to dost grafická momentka, až v zahledění se do odrazu zrcadla uvidíš veliký prostor nad sebou. Nebo když se díváš skrze vroubkovanou sklenici, za a okolo níž prochází žlutý papír, sklo ten obraz přetavuje a je to realita skrze sklo, ten papír se nepromění za sklenicí, ale v ní. Barvy se rozkládají a skládají, částice ve skle se zpomalují, a fungují jako drobné překážky v proudění světla.

Práce mě přivádí k malířské formě, k tomu co činí malbu malbou, kde má okraje a kde je rám. Jak působí namalovaný rám v obraze a obrazy a rámy v obraze. Maluju na hranici mezi monochromností, materiállovostí, taktilností, obrazem v obraze. Zátíší

vystavuji nebo záměrně nahlížím jako nesrozumitelná. Věci neviděné, jsou tu tak moc a tak často, až je vymazáváme z pohledů. Jsou to nenápadné labyrinty, plné a nesmírně rozmanité. Chci je víc než vlastnit, chci je prožít znovu. Tak srze malbu přeceďuji to skutečné a nejzajímavější, co z nich cítím. Zajímám se o pozici, kdy námět zpracovávám vlastně pedantsky popisně, ale malířsky střídme a čistě a kdy s barvami pracuji v jemných nuancích, což mi otevírá nové hloubky záznamu skutečnosti.

Myslím, že ty věci jdou tímto trochu do protikladu k obrazům na monitoru, zaprvé obrazovka svítí, což je velmi silný podnět pro oko, a jsou to vlastně aplikované zjednodušené částice světla skutečného. Oko kmitá po obrazovce. U obrazu jdu proti tomu, chci vyvolat klidné pohledy do výjevu do zá-koutí. Podle slovníku českých synonym je **slovo věcný** - reálný, praktický, nestranný, střízlivý, objektivní, chladný. **Věc** je otázka, záležitost a problém. **Zátiší** je závětrí, zákoutí, klid, ticho a ústraní. A to je definice, ze které vycházím.

Ty malby mi evokují stavění bunkrů, vyrábím je z toho, co najdu. Konkrétně nejsilněji jsem ten pocit měla u malby našepsovaného plátna. Reálný výjev je napnuté plátno na rámu, našepsované a pověšené na zeď, která je potažena plátnem. Takže si vezmu pláno, doprostřed narýsuji okraje plátna, vnitřní plochu našepsuji, pak maluji plátno na plátno a vyhýbám se pastózní malbě, tím bych zakryla strukturu plátna na obraze.

Dál mě upoutává představa toho, že takový bunkr, zákoutí, zátiší, závětrí může viset v prostředí zcela jiném. Je to elementární fakt, že obraz je výřez, okno do jinam, a může fungovat jako iluzorní architektonický prvek. Takže oklikou se vracím zpět k prvotnímu zájmu o věc jako samostatně fungující entitě.

K tomuto architektonickému podbarvení mého pohledu mě vedly knihy Švýcara Petera Zumthora *Promýšlet architekturu a Atmosféry*, nebo kniha Fina Juhaniho Pallasmaa *Oči kůže*. Oba svou pozornost věnují naší zkušenosti, která je utvářena kombinací pěti smyslů, zatímco většina architektury vzniká pod zorným úhlem jediného smyslu - zraku. Rozebíráním dalších smyslů poskytují čtenáři obohacené vnímání světa okolo sebe. Tyto knihy spolu s úvodní citací Emila Filly o pojmu věcnost se shodují s filosofií Martina Heideggera nebo jeho současníka Martina Bubera a jejich rozebírání bytí ve světě. Ovšem je to jen článek ve velkém objemu popisování a pozorování ticha, času, akustiky a metaforicky pojatých kapitol jako chuť kamene, magie reálna nebo tělo architektury.

Praha 8. 5. 2016

Lenka Rochovanská

Použitá literatura:

1 Emil Filla, *Jan van Goyen- úvahy o krajinářství*. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění Praha 1959.

Martin Heidegger, *Básnický bydlí člověk*, nakladatelství OIKOYMENH a Archiv Jana Patočky, 1933.

Martin Buber, *Žá a ty*, nakladatelství Kalich, 2005.

Juhani Pallasmaa, *Oči kůže*, nakladatelství ARCHA, 2012

Peter Zumthor, *Promýšlet architekturu*, nakladatelství ARCHA, 2009

Peter Zumthor, *Atmosféry*, nakladatelství ARCHA, 2013

Věra Linhartová, *Dům daleko*, Mladá fronta, 1968 (název dipl. práce)